

HFEA olur formu kılavuzu

İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji Kurumu (Human Fertilisation and Embryology Authority - HFEA) olur formları yumurta ve sperm bağışında bulunanların, hastaların ve eşlerinin HFEA ruhsatlı tedavi merkezlerinde kısırlık tedavisinin çeşitli yönlerine olur verdiklerini kayda geçiren formlardır. Bu belgede HFEA'nın olur formları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tedavi, saklama ve/veya bağışa olur verilmesi

Değiştirilmiş şekliyle 1990 İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji (Human Fertilisation and Embryology - HFE) Yasası, ruhsatlı tedavi merkezlerinin yumurta, sperm ve embriyolarını saklamadan ve kullanmadan önce insanlardan yazılı bir bilgilendirilmiş olur belgesi almalarını öngörmektedir. Bunun için sözkonusu kişiye:

- tedavi ve bağışının niteliğini, amacını ve olası sonuçlarını anlamalarına yetecek kadar bilgi verilmesi
- atmayı düşündüğü adımların olası sonuçları hakkında gereği gibi bir psikolojik danışma hizmetinden yararlanma imkanı tanınması, ve
- daha önceden verdiği oluru değiştirmek ya da geri çekmek için yapılması gereken işlemler ve bunun ne gibi sonuçlar doğuracağı hakkında bilgi verilmesi gerekir.

HFEA, tedavi merkezlerine hastadan olur almak için aşağıdaki formları vermektedir:

Tedavi

- MT** Sperm ve embriyolarınızın eşinizin tedavisi için kullanılmasına ve embriyolarınızın saklanmasına olurunuz
- WT** Yumurta ve embriyolarınızın tedaviniz için kullanılmasına ve embriyolarınızın saklanmasına olurunuz
- MGI** Spermelerinizin yapay döllenmede kullanılmasına olurunuz
- WGI** Yumurtalarınızın Eşey Hücrelerin Fallop Tüpü İçine Nakli (Gamete Intra Fallopian Transfer - GIFT) için kullanılmasına olurunuz

Saklama

- GS** Yumurta veya spermelerinizin saklanmasına olurunuz
- LGS** Yumurta veya spermelerinizin saklanma süresinin uzatılmasına olurunuz
- ES** Embriyolarınızın saklanma süresinin uzatılmasına olurunuz

Bağış

- MD** Bağışladığınız spermin kullanılması ve saklanmasına olurunuz
- WD** Bağışladığınız yumurtaların kullanılması ve saklanmasına olurunuz
- ED** Bağışladığınız embriyoların kullanılması ve saklanmasına olurunuz

Taşıyıcı annelik

- MSG** Sperm ya da embriyolarınızın taşıyıcı annelik için kullanılması ve saklanmasına olurunuz
- WSG** Yumurta ya da embriyolarınızın taşıyıcı annelik için kullanılması ve saklanmasına olurunuz

Olurun geri çekilmesi

- WC** Olurunuzu geri almak veya olur vermediğinizi kayda geçirmek

Hakkınızdaki bilgilerin açıklanmasına olur verilmesi

Değiştirilmiş şekliyle 1990 İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji Yasası, tedavi gören, eşey hücre ve embriyo bağışında bulunan veya saklanmasını isteyen kişiler ya da eşleriyle ilgili olarak kliniklerin ya da HFEA'nın kayıtlarında yer alan, söz konusu kimselerin ya da eşlerinin kimliklerinin anlaşılmasına yol açacak bilgilerin, acil bir tıbbi durum olmadığı sürece olur alınmaksızın üçüncü şahıslara (örneğin araştırma yapan bir kişiye ya da hastanın aile doktoruna) verilmemesini öngörmektedir. Aşağıdaki form, kliniklerin bu oluru alması içindir:

CD Kimliğin anlaşılmasına yol açan bilgilerin açıklanması için olurunuz

Klinik amaçlar

CD formunun üçüncü bölümü kliniklerin bilgileri açıklamasıyla ilgilidir. Hastalar kliniklerin kendilerinin veya eşlerinin gördüğü tedaviyi, eşey hücre ve/veya embriyo saklanmasını istediklerini veya bağışladıklarını gösteren, kimliklerinin anlaşılmasına yol açacak bilgileri açıklamasına olur verebilirler. Bu bilgiler hastanın aile doktoruna, diğer sağlık görevlilerine (en iyi tıbbi bakımı görebilmeleri için) ve/veya denetçilere ve (merkezin ruhsata tabi etkinlikleri çerçevesinde kendilerine düşen işleri yapabilmeleri için) idari personele açıklanabilir.

Araştırma amaçları

Formun dördüncü bölümü HFEA kayıtlarında tutulan bilgilerle ilgilidir. Hastalar kurumun kendilerinin veya eşlerinin gördüğü tedaviye ya da eşey hücre ve/veya embriyo saklanmasını istediklerine dair, kimliklerinin anlaşılmasına yol açacak bilgileri açıklamasına olur verebilirler.

Bu olurun amacı, araştırmacıların uygulanan tedavi ya da saklama işlemine dair bilgileri kısırlık tedavilerinin güvenli ve etkili olup olmadığını araştırmakta kullanabilmelerini sağlamaktır.

Mümkün olduğu durumlarda, araştırmalarda sadece kimliğin anlaşılmasına yol açmayacak bilgiler kullanılır, ancak araştırmacıların zaman zaman iki ayrı veri grubu (örneğin HFEA'nın, kısaca IVF diye anılan In Vitro Fertilizasyon kayıtları ile genel kanser kayıtları) arasında bağlantı kurmak için kimliği belli eden bilgilere (örneğin ad ya da doğum tarihine) ihtiyacı olmaktadır. Bu bilgiler araştırmacıların IVF tedavisi görenlerin sağlığındaki eğilimleri araştırmalarını mümkün kılar. IVF yöntemiyle doğan çocukların sağlığının nasıl etkilendiği, ya da IVF'nin işe yarayıp yaramamasını etkileyecek faktörleri (örneğin sigarayı bırakmanın IVF'nin başarı oranını etkileyip etkilemediği) araştırma imkanı tanır.

HFEA kayıtları hastalar hakkındaki bilgileri, uygulanan tedaviyi ve tedavi sonuçlarını içerir. Araştırmacıların kişisel bilgilere ulaşabilmesi, ellerindeki veya erişebilecekleri bilgilerin güvenliğini sağlamaya yönelik sıkı kurallara tabidir. Araştırmacılar, yaptıkları araştırmanın sonuçlarını yayınlarken, araştırmada kullandıkları bilgilerin kime ait olduğunu belirtmezler.

Bağışta bulunanlar ve tedavisinde bağışlanan eşey hücre veya embriyo kullanılan kişilerden araştırma için olur vermeleri istenmemektedir. Bağışlanan eşey hücre ya da embriyoların kullanıldığı tedavilerle ilgili olarak sadece kime ait oldukları belli olmayan bilgiler açıklanacaktır.

1 Mayıs 2010'dan bu yana, tedavi görenlerin tedavi için kliniğe ne zaman kayıt olduklarına bakılmaksızın (daha önce doldurmamışlarsa) CD formu doldurmaları zorunludur.

Ebeveynlik için olur verilmesi

Kısırlık tedavilerinde bağışlanan sperm, bağışlanan spermle elde edilen embriyolar veya bağışlanan embriyoların kullanıldığı durumlarda, 2008 tarihli İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji Yasası uyarınca, ruhsatlı tedavi merkezlerinin bu tedaviyi uygulayacakları kişilerden bilgilendirilmiş olur almaları gerekmektedir. Hastanın evli ya da bekar olup olmadığına, aynı cinsten biriyle medeni beraberlik içinde yaşayıp yaşamadığına bağlı olarak farklı olur belgeleri vardır. Bu konuda bilgi edinmek için bkz. www.hfea.gov.uk

Hastaların ve eşlerinin ebeveynliği kabul ettiklerini gösteren doğru formu doldurabilmeleri için HFEA tedavi merkezlerine aşağıdaki olur formlarını vermektedir:

- PP Yasal ebeveynliğe olurunuz
- WP Eşinizin yasal ebeveynliğine olurunuz
- WC Olurunuzu geri almak veya olur vermediğinizi kayda geçirmek

Olurun geri çekilmesi ve değiştirilmesi

Kişiler, yumurta, sperm veya embriyoların kullanıldığı ana kadar verdiği oluru değiştirebilir veya iptal edebilir. Yumurta, sperm veya embriyolar, şu durumlarda kullanılmış sayılır:

- bir kadına nakledilmişse
- bir araştırma projesinde kullanılmışsa (araştırmacıların kontrolünde olduğu ve araştırmada kullanılmak üzere kültür oluşturulduğu şeklinde tanımlanır)
- eğitimde kullanılmışsa (eğitim gören kişilerin kontrolünde olduğu şeklinde tanımlanır), veya
- yok olmaya bırakılmışsa.

Olur bir WC formu doldurarak ya da başka bir şekilde yazılı bildirimde bulunarak geri çekilebilir.

Olurunda değişiklik yapmak isteyen kişinin yeni bir olur formu doldurması tavsiye olunur. Örneğin, saklanmış spermi bulunan bir kişi, ölümünden sonra spermlerinin kullanılması için verdiği oluru geri almak isterse, yeni bir MT formu doldurmalıdır.

Koşulların değişmesi

Hastalar ve bağıшта bulunanlar, örneğin adres ve eş değişikliği gibi kişisel bilgi değişikliklerini merkeze bildirmelidir. Hastalar ve bağıшта bulunanlar, ölmeleri veya bir akıl hastalığı yüzünden ehliyetsiz hale gelmeleri halinde, yumurta, sperm veya embriyolarına ne olmasını istediklerini de düşünmelidir.

Olur formlarını kullanarak, yumurta, sperm veya embriyoların, ölüm veya akıl hastalığı yüzünden ehliyetsizlik durumunda kullanılmasına veya saklanmasına olur vermek mümkündür. Olur verilmemişse, yumurta, sperm veya embriyolar yok olmaya bırakılır.

Psikolojik danışmanlık ve bilgi

Herhangi bir olur formunu doldurmadan önce oluru verecek kişiye, yapılması düşünülen işlemlerin olası sonuçları konusunda gereği gibi psikolojik danışmanlık alabilmesi için uygun bir fırsat tanınmalı ve HFEA Usül Yönetmeliği'nde belirtilen tüm ilgili bilgiler verilmelidir. Tedavi merkezleri bu uygulamanın açıklandığı Usül Yönetmeliği'ne atıfta bulunmak isteyebilirler.

Olurun kısıtlanması

Bir kişi, yumurta, sperm veya embriyolarının saklanması ve kullanımı için verdiği izne kısıtlama getirebilir. Örneğin, bağıшта bulunan kişi, bu bağışın sadece belli bir kişinin tedavisinde kullanılmasını isteyebilir. Kısıtlamalar olur formunda veya tarih ve imza atılarak forma eklenen ayrı bir kağıtta belirtilebilir.

Bağış

Başka birinin tedavisi, araştırma veya eğitimde kullanılmak üzere yumurta, sperm veya embriyo bağışında bulunmak için, bağıшта bulunacak kişilerin buna uygun olduklarını gösteren bazı ölçütlere (örneğin yaş sınırlaması ve tarama testleri) uyuyor olmaları gerekir.

Tedavi için bağış – Başka birinin tedavisinde kullanılmak üzere yumurta, sperm veya embriyo bağışında bulunmak başka şekilde çocuk sahibi olmaları mümkün olmayanlara bu imkanı tanır. İşlemlere başlamadan önce tedavi merkezinin bağışta bulunan kişilere, geçmeleri gereken tarama testlerinin ölçütleriyle, ebeveynlik ve bağış hakkındaki yasal meseleler konusunda bilgi vermesi gerekir. Tedavi için bağışla ilgili geniş bilgi için bkz. www.hfea.gov.uk

Araştırma ve eğitim amaçlı bağış – Araştırma ve eğitim için kullanılmak üzere yumurta, sperm veya embriyo bağışında bulunmak araştırmalara (örneğin ciddi hastalıklar ve tedavileri konusunda bilgilerin artmasına) ve embriyo biyopsisi, embriyo saklanması ya da diğer embriyoloji teknikleri konusunda eğitim görenlere yardımcı olur. Bağışta bulunanlar buna olur vermeden önce, merkezin yürütülen araştırma projesi ya da eğitim ile amaçları hakkında bu kimselere bilgi vermesi gerekir. Araştırma ve eğitim amaçlı bağış hakkında geniş bilgi için bkz. www.hfea.gov.uk

Eşey hücre ve embriyoların eğitimde kullanılmasına olur verilmesi

Yumurta, sperm veya embriyolarının eğitim için kullanılmasını isteyenlerin buna yazılı olarak olur vermeleri gerekir. Sadece eğitim amacıyla sperm almanın da mümkün olmasına rağmen, bu seçenek genelde hastanın tedavisinden yumurta, sperm veya embriyo artması halinde düşünülmektedir.

HFEA'nın internet sayfasında embriyoların kullanılabileceği eğitim yöntemlerinin listesi vardır. Eşey hücrelerin hangi amaçla eğitimde kullanılabileceği her kliniğin ihtiyacına göre değişebilir.

Hastalar olur vermeden önce kliniklerinden bu konuda daha geniş bilgi almak isteyebilirler.

Tıbbi bilgiler

Oluru alan tıp personelinin olur formunun her sayfasının dibine hasta veya bağış yapan kişi numarasını kaydetmeleri gerekir. Bu numaralar sayfaların ayrılması halinde karışmamalarını sağlar. Ancak, HFEA tedavi merkezi referans numarası, diğer ilgili formlar ve eşey hücre ya da embriyonun saklanacağı sürenin kaydı tercihe bağlıdır.

Yararlı internet sayfaları

İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji Kurumu
(Human Fertilisation and Embryology Authority) – www.hfea.gov.uk

Britanya Kısırlık Danışmanlığı Birliği
(British Infertility Counselling Association) – www.bica.net

Birleşik Krallık Kısırlık Ağı (Infertility Network UK) – www.infertilitynetworkuk.com

Ulusal Eşey Hücre Bağış Vakfı (National Gamete Donation Trust) – www.ngdt.co.uk

Bağış Yoluyla Hamilelik Ağı (Donor Conception Network) – www.dcnetwork.org

Terimler Sözlüğü

Counselling – Psikolojik danışmanlık

Hastalar ya da bağıшта bulunanlar ile eşlerinin kısırlık tedavisinin olası sonuçlarını anlamalarını sağlamayı, duygusal destek vermeyi ve tedavi sonuçlarını kabullenmeye yardımcı olmayı amaçlar.

Donation – Bağış

‘Bağış’ deyimini ile kısırlık tedavisi, araştırma veya eğitimde kullanılmak üzere sperm, yumurta, veya embriyo bağışında bulunmak kastedilmektedir.

Donor Insemination (DI) – Bağışla Dölleme

Bağışlanan spermin vajina, serviks ya da bizzat rahime yerleştirilmesi.

Egg sharing – Yumurta paylaşma

IVF tedavisi gören bir kadının yumurtalarının alındığı bir tedavi döneminden geçmesi. Bu yumurtaların bir kısmı daha sonra kendi tedavisinde kullanılırken, geri kalanı başka bir kadına bağışlanır. Yumurtalarını bağışlayan kadın tedavi ücretinde indirim gibi yardımlardan faydalanabilir.

Embryo – Embriyo

Cenine dönüşme potansiyeli olan döllenmiş yumurta.

Embryo freezing – Embriyo dondurulması

Bir tedavi döneminde kullanılması gerekmeyen embriyolar dondurulup ileride kullanılmak üzere saklanabilir. Bu dondurma işlemine kriyoprezervasyon da denmektedir.

Embryo storage – Embriyo saklanması

Bir veya birden fazla embriyonun ileride kullanılmak üzere dondurularak saklanması.

Embryo transfer – Embriyo transferi

Embriyoların tekrar kadın hastanın vücuduna yerleştirilmesi.

Gametes – Eşey hücreler

Zigot oluşturmak üzere birleşebilecek erkek spermi veya kadın yumurtası.

Gamete Intra Fallopian Transfer (GIFT) – Eşey Hücrelerin Fallop Tüpü İçine Nakli

Kadından yumurtaların alınıp, spermle karıştırıldıktan sonra vücut içinde (in vivo) döllenmesi için derhal kadının fallop tüplerinden birine yerleştirilmesi.

Identifying information / Non-identifying information – Kimliğin anlaşılmasına yol açan bilgiler / Yol açmayan bilgiler

Kimliğin anlaşılmasına yol açan bilgiler, kişinin kimliğini belli eden veya belli olmasına yol açabilecek (örneğin isim ya da doğum tarihi gibi) bilgilerdir.

Kimliğin anlaşılmasına yol açmayan bilgiler (örneğin saç rengi veya ait olunan etnik grup), kişinin kimliğini belli etmeyen bilgilere denir.

Insemination – Dölleme

Spermin yapay yoldan kadının üreme kanalına konulması. Yeni boşalmış veya dondurulmuş spermle yapılabilir.

Intra Uterine Insemination (IUI) – Uterus İçine Dölleme

Bir kadının uterusuna sperm döllemesi.

In vitro

Vücut dışında (yani laboratuarda) yapılan işlem.

In Vitro Fertilisation – In Vitro Fertilizasyon (IVF)

Yumurta ve spermlerin alınıp, vücut dışında döllenmesini sağlamak için laboratuarda karıştırılması. Üretilen embriyolar daha sonra kadın hastaya nakledilebilir.

In vivo

Vücut içinde yapılan işlem.

Surrogacy - Taşıyıcı annelik

Bir kadının başka bir kişi için bebek taşıma süreci. Tam taşıyıcılık çocuk sahibi olmayı isteyen çiftin yumurtası ve spermi ile üretilen bir embriyonun, baba olmak isteyen kişinin spermiyle dölenen bağışlanmış bir yumurtanın, ya da bağışlanan yumurta ve spermlerle üretilen bir embriyonun yerleştirilmesidir.

Kısmi taşıyıcılıkta ise, baba olmak isteyen kişinin spermi ile taşıyıcı kadının yumurtası kullanılır.

Zygote - Zigot

Döllenme sonucunda oluşan hücre.